

Vad händer med det feldeponerade avfallet i SFR?

Anders Wiebert, utredare, Strålsäkerhetsmyndigheten

10 april 2024

Feldeponerat S.14- avfall i SFR

2024-04-10
Anders Wiebert

Bild: Svafo

AB Svafo

- AB Svafo bildas 1992 och ägs av kärnkraftindustrin i syfte att omhänderta det historiska avfallet
- Genom två regeringsbeslut 1993 överförs ansvaret för vissa anläggningar och det historiska avfallet från Studsvik Nuclear AB till AB Svafo

Bild: Svafo

S.14-avfallets bakgrund

- Avfallet producerat från 1960 – 2001
- Fåtal fat producerade före 1969 – huvsdumpning
- Tillstånd till slutförvaring i SFR medgav 1994 Gäller avfall producerat från 1980
- 2844 fat av typ S.14 (betongkringgjutna sopor i 200-litersfat) har deponerats i SFR
- Under sent 1990-tal inkom tre ansökningar om att få deponera ca 4 000 avfallsfat producerat före 1980

Felaktigt deponerat avfall

- Röntgenundersökningar av Svafos avfall påvisade betydande brister i dokumentationen
- Senare utredningar påvisade förekomst av bl.a. Ra-226 och Pu-239/240 i Svafos avfall med stor påverkan på strålsäkerheten efter förslutning
- SSM förelade (2019) SKB att vidare utreda frågan om tidpunkten för återtag
- SKB förespråkade i november 2020 återtag innan utbyggnad under förutsättning att mellanlager finns
- AB Svafos skrivelse till regeringen om ansvar (dec 2020)

Bild: SSM

Regeringsuppdragen

- SSM utredde ansvarsfrågan inom ramen för det regeringsuppdrag som rapporterades 2022
 - AB Svafo ansvarar för historiskt avfall, både kärnavfall och IKA
 - Studsvik Nuclear AB ansvarar för kärnavfall efter 1991
 - Cyclife ansvarar för IKA efter 1991 (drygt 30 fat)
- SSM bedömde att finansiellt stöd var motiverat för de delar av de delar av det historiska avfallet som inte har bidragit med kunskap och kompetens till den civila kärnkraften, detta gäller:
 - IKA (inkl. avfall med militärt ursprung)
 - Kärnavfall från FOA:s militära FoU
- SSM gav förslag på ytterligare utredningar gällande finansiella frågor

2024-04-10
Anders Wiebert

 Strålsäkerhetsmyndigheten
Svensk Radiation Safety Authority

Rapport
Datum: 2022-02-28
Er referens: M2021/00771
Dianrnr: SSM2021-3243
Dokumentnr: SSM2021-3243-6
Process: 3.1

Handläggare: Anders Wiebert
Arbetsgrupp: Elisabet Höge, Pernilla Sandgren och Ulif Yngvesson
Godkänt av: Nina Crommier

Utredning avseende ansvar för historiskt avfall

1 Sammanfattning
Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) har genom regleringsbrevet fått i uppdrag att utreda ansvaret för det så kallade historiska avfallet och ge förslag till fortsatt hantering och finansiering [1]. SSM ska ta fram ett underlag gällande vem som bör bära kostnaderna för att hantera avfallet och redogöra för när dessa kostnader bedöms falla ut. SSM ska även lämna förslag på åtgärder.

SSM:s slutsats är att såväl det kärntekniska som det finansiella ansvaret för det kärnavfall och kärnämne som tillhörde Studsvik AB (nuvarande Studsvik Nuclear AB [SNAB]) per den 30 juni 1991 entydigt åligger Svafo. Denna slutsats dras bl.a. mot bakgrund av två beslut som regeringen fattade 1993 och ingångna avtal. Dessa båda beslut var fattade enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet (kärntekniklagen). I detta kärnavfall och kärnämne ingår även det avfall som härstammar från det kärntekniska utvecklingsarbete med militärt syfte som bedrivs av Försvarets forskningsanstalt (FOA). Att det finns brister i avfallets tidigare hantering och karaktärisering påverkar inte denna slutsats. Svafo ansvarar inte för det kärntekniska avfall som härstammar från kärnkraftverken eller från Westinghouse Electric Sweden AB (WSE) som behandlats vid anläggningarna i Studsvik och som lagrades vid dessa per den 30 juni 1991.

SSM har låtit genomföra en oberoende ansvarsutredning som i fråga om avfall från icke-kärnteknisk verksamhet (IKA) når slutsatsen att regelverket och dess tillämpning pekar mot att Svafo också innehar ansvaret för historiskt IKA. Även om någon ansökan om ansvarsöverföring enligt dåvarande strålskyddslagen (1988:220) inte har inlämnats, så ingick IKA i den förteckning över avfall som fördes över från Studsvik AB till Svafo enligt bilaga till regeringens beslut 1993. Svafo har sedan 1993 agerat utifrån att ansvaret för IKA överfördes till bolaget och även erhållit medel från fonderade medel enligt den s.k. Studsvikslagen (lagen [1988:1597] om finansiering av hanteringen av visst radioaktivt avfall m.m.) för att omhänderta och slutförvara IKA. Mot denna bakgrund gör SSM bedömningen att Svafo ansvarar såväl tekniskt som finansiellt även för IKA. Detta avfall härstammar från statliga verksamhetsutövare, sjukvården, forskningsinstitutioner, privata aktörer m.m. Avfallet inkluderar bl.a. de mörkerrikemedel som härstammar från försvaret och som är en del av det avfall som är föremål för återtag från Slutförvaret för kortlivat avfall (SFR). I Svafos ansvar ingår även titiumavfall av utländsk härkomst.

Strålsäkerhetsmyndigheten
Swedish Radiation Safety Authority

SE-171 16 Stockholm Tel:+46 8 799 40 00 E-post: registrator@ssm.se
Sölna strandväg 96 Fax:+46 8 799 40 10 Webb: stralsakerhetsmyndigheten.se

Vad händer nu?

- SSM har förelagt SKB att ta ur samtliga S.14 ur deponeringsposition för återdeponering eller borttransport
- Överklagat till regeringen
 - SKB anger att ansvarsfrågan inte är fastställd
 - Ett återtåg innan ansvarsfrågan är fastställd är enligt SKB olämpligt från strålskyddssynpunkt då mottagare för avfallet saknas
- SSM arbetar med föreläggande gällande avfallsägarna för att möjliggöra återtaget och mellanlagring på annan plats eller återdeponering
- Riksgälden har under 2023 genomfört ytterligare utredningar
 - Frågan om finansiellt stöd och andra åtgärder ligger hos regeringen

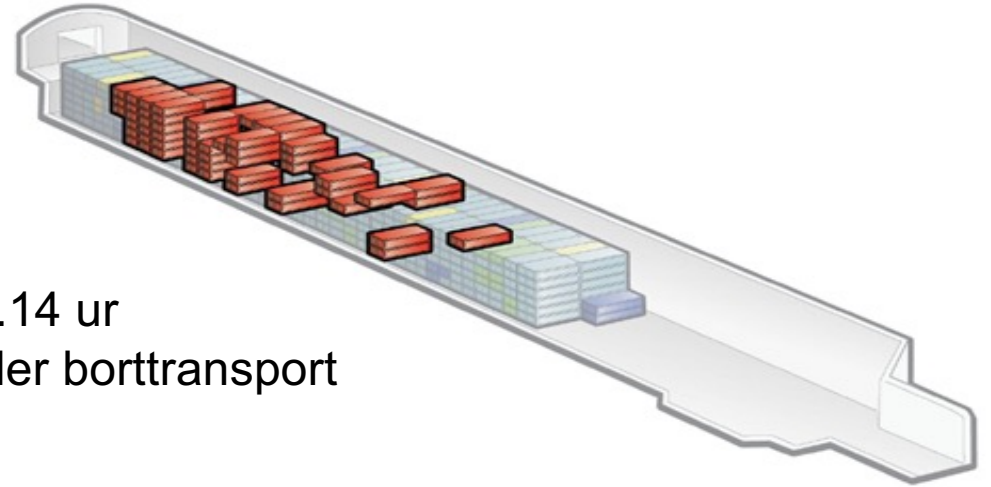

Bild: SKB

Frågor?

Skicka dina frågor till konferens@ssm.se

